

TOIMITUSKUNTA

Hjördis Dahl Maria Hälvä
Laila Karttunen Toini-Inkeri Kaukonen
Kaj Nuorivaara Martta Saarto
Toivo Salervo Erkki Pakkala

TOIMITUS: Helsinki, Kansakoulukatu 10 A
Päätoimittaja Yrjö Laine-Juva, klo 17—18,
puh. 44 32 14, toimitussihteeri Mirja Vasama,
Reino Vuolanto, puh. 66 22 28, lehden
postisiirtotiliin n:o 66 38. JULKAISIJA:
Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliitto r.y.

kotiteollisuus

KOTOISEN KÄTEVYYDEN JA YRITTELIÄISYYDEN EDISTÄJÄ

»KOTITEOLLISUUDESTA» alkuperäiskirjoituksia ja kuvia julkaisuihin lainattaessa on lähde »KOTITEOLLISUUUS» ehdottomasti mainittava.

Fil. tri. Toini-Inkeri Kaukonen:

4602/1985

KANSANTAITEEN JA KOTITEOLLISUUDEN SUHTEESTA

(Puheenvuoro Lahden kotiteollisuuskäräjillä)

Aatteellinen kotiteollisuusliike alkoi pohjoismaissa kehittyä 1800-luvun lopulla. Suunnilleen samanlaisesti eli Suomessa 1870-luvulla oli ryhdytty keräämään kansantaiteen esineistöä museokokoelmiin, aluksi ylioppilasosakuntien toimesta. Kotiteollisuusliike liittyikin alunpitäen läheisesti kansantaiteen ja kansan kätevyystaitojen elvyttämisyhtymisiin. Norjassa ja Ruotsissa juuri museomiehet olivat antamassa herätteitä sellaista kotiteollisuustoimintaa varten, joka ottaisi tehtäväkseen korkeatasoisen kansantaiteen vaalimisen ja kehittämisen, etteivät museoesineiden kuvastamat kätevyystaidot pääsisi unohtumaan kansan keskuudesta. — Aatteellisena taustana sekä kansankulttuuria esittelevien museoiden että kotiteollisuusliikkeen kehittymiselle oli pohjoismaissa ns. kansallisromantiikkaa.

Vuosikymmenien kuluessa kotiteollisuustyö on ajan vaatimusten mukaisesti kehittyessään saanut huomattavaa sosiaalista ja taloudellista merkitystä. Mutta kotiteollisuusliikkeessä on onneksi edelleen jotain jäljellä romantiikastakin, ja kotiteollisuusväkeä pidetään aatteellisena ja perinteitä kunnioittavana. Kansanomainen muoto- ja värimaailma on jatkuvasti kotiteollisuuden perustana. Ilman sitä se käsittääkseen olisikin nykyistä köyhempi ja siltä puuttuisi se tunnusmerkki, joka erottaa kotiteolli-

suuden toisaalta taideteollisuudesta ja toisaalta ammattikäsiteollisuudesta.

Pohjoismaisilla kotiteollisuuskäräjillä on Pohjolan kotiteollisuusliiton 30-vuotisen olemassaolon aikana usein keskusteltu kansantaiteen malliston ja maakunnallisten ja paikallisten mallien käytöstä. On myös pidetty esitelmiä vanhan kansantaiteen ilmene-
mismuodoista, kuten ensimmäisistä käräjäjulkaisuista näkyy. — Keskusteltaessa kansantaiteen ja kotiteollisuuden suhteista on varoitettu pelkästä museomallien kopioinnista ja korostettu sitä, että nykyajankin kotiteollisuuden harjoittajien pitäisi, samoin kuin entisaikaan oli laita, olla läheisessä kosketuksessa aikansa ja ympäristönsä tarpeisiin. Tällöin tarvitaan myös taiteellisesti koulutettuja sommittelijoita, kuten todettiin myös Lahden käräjillä, taide- ja kotiteollisuuden suhteita koskeneessa alustuksessa. Tarvitaan nimenomaan sellaisia taiteilijoita, jotka ymmärtävät hyvää kotiteollisuutta ja kansantaidetta sekä niiden sellaisia perusvaatimuksia kuin aineksien laadun tuntemus ja aineksen ja tekniikan sopusointu.

Koristeluhulun suhteen on kai sanottava, että sekin kuuluu alkuaistoihin ja sitä ei niinuudoin voida sivuuttaa. Mutta samoin kuin parhaassa kansantaiteessa niin samoin nykyisinkin taitava koti-

---

teollisuusesineen luoja antaa koristeellisen puolen kasvaa elimellisesti aineksista ja valmistustavasta. — Kuten esimerkiksi syksyllä 1955 pidetty Ruotsin suuri ja vaikuttava kotiteollisuusnäyttely jälleen osoitti, on kuitenkin jatkuvasti sellaisia »ajattomia ja ikuisia muotoja», jotka edelleen soveltuvat nykyaikain käyttöön, vaikka ne ovatkin samoja kuin museomallit. Tämä ilmeni havainnollisesti myös Lahden käräjien neuletyönäyttelyssä monine erinomaisine, vanhojen kansanmallien mukaisesti neulottuine töineen.

Ruotsin »Hemslöjden»-lehden numerossa 2—3 v. 1956 on monien huomattavien ruotsalaisten kotiteollisuustoiminnan edustajien lausuntoja kansantaiteen ja kotiteollisuuden suhteesta, prof. Gerda Boëthiuksen artikkelin yhteydessä. Näistä monista hyvistä, käytännössä koetuista ajatuksista lainatta-

koon tässä tarkastaja Mattis Hörleniä, joka sanoo: »Käyttäkää hyväksenne sekä kansantaidetta soveltuvien kohdin että nykyaikaisia mallien sommittelijoita, jos he luovat hyviä töitä. Mutta olkaa erityisen ankaria ja tarkkoja koristeellisuudentoisen kotiteollisuuden malleihin nähden.» — Lainattakoon lopuksi tunnetun taideteollisuusmiehen ja kotiteollisuustyön lämpimän ystävän, edesmenneen arkkitehti Rafael Blomstedtin sanoja eräästä hänen kotiteollisuusväelle pitämästään esitelmästä: »Kaikkea perinnöksemme saamaamme hyvää on hoidettava ja edistettävä. Kotiteollisuudella on se arvaamattoman suuri etu, että sillä on käytettävissään joukko ns. ikuisia muotoja ja kuolemattomia tyyppejä, jotka antavat sen kehitykselle lujan pohjan ja perustan.»